

Boek zonder e

De Franse schrijver Georges Perec schreef in 1969 een heel bijzonder boek. In de hele tekst staat niet één enkele e. Het boek is nu ook in het Nederlands vertaald. Terwijl de e de meest voorkomende letter van ons alfabet is! Een prestatie of gekkenwerk?

Nou, een prestatie is het in ieder geval wel, om een boek schrijven zonder de letter e. Lees bijvoorbeeld eens deze eerste zin. Daarin staat al 18 keer de letter e. Hij staat in bijna elk woord! Hoe zou je die vijfde letter van ons alfabet dan ooit kunnen vermijden? Het zou héél, héél, héél moeilijk zijn. Zonder e gezegd: 'n rotklus!

En gekkenwerk? Dat betekent 'bijna niet te doen'. Maar ook een beetje: 'zinloos'. En 'zonde van de moeite.' Ja, er zijn ongetwijfeld mensen die het gekkenwerk noemen.

Auschwitz Toch heeft de Franse schrijver Georges Perec het gedaan. Een jaar lang schreef hij elke dag zes regels per uur, zonder e, acht uur per dag. Waarom? Dat is de vraag. En een woord dat waarschijnlijk een grote rol speelt in het leven van de schrijver zelf. De joodse Georges Perec groeide op

tijdens de Tweede Wereldoorlog (1940-1945). De Duitse dictator Hitler probeerde alle joden uit te roeien. De vader van Georges sneuvelde al aan het begin van de oorlog. Zijn moeder werd naar het concentratiekamp in Auschwitz gebracht en daar vermoord in 1943. De latere schrijver was toen zes jaar.

Iets moeilijks Wat betekent het gemis van je ouders? Wat doet het met je te weten dat je beide ouders zijn vermoord alleen omdat ze joods zijn? Een groot gemis en een grote vraag moeten het leven van de jonge Perec hebben overheerst.

Sommige mensen komen een half jaar hun bed niet uit als ze het moeilijk hebben. Anderen gaan juist rennen of hard studeren. Ze proberen iets heel moeilijks te doen om hun verdriet te verwerken. Georges Perec heeft misschien ook wel lang in bed gelegen. Maar uiteindelijk deed het in ieder geval het laatste. In zijn boek *La disparition* vond hij een vorm om zijn gevoelens te uiten.

Gemis In *La disparition* draait het ook om een gemis. De personages weten dat ze iets missen, maar niet wát. Ze weten wel dat op de e een vloek rust en de letter daarom niet mag worden uitgesproken. Misschien staat de e wel voor 'eux', wat Frans is voor 'hun'.

Hoe dan ook: het verhaal is nu ook in het Nederlands vertaald. En ook dat moet een bijna onmogelijk opdracht zijn geweest. Denk om te beginnen aan onze lidwoorden: de, het en een. Hoe ga je die vertalen? De vertaler, Guido van de Wiel loste een hoop problemen op met aanhalingstekens: het werd 't en een werd 'n. *La disparition*, wat letterlijk *De verdwijning* betekent, vertaalde hij uiteindelijk als 't manco (het ontbrekende).

Honger Ook de vertaling is zonder meer een megaprestatie. Maar de vertaler heeft er nu genoeg van. Hij merkt, zo zegt hij, bij zichzelf een grote honger naar e's. Naar woorden als 'leven' en 'Drenthe'. Ook Perec moet zoiets hebben gehad. Want na *La disparition* schreef hij *Les Revenentes* (De teruggekeerden). En in dit boek komt de e juist als enige klinker voor.

Wat vind jij?

1. Een e-loos verhaal schrijven: is dat een prestatie, gekkenwerk, of allebei?
2. Wat is de zin van romans (verzonnen verhalen)? Wat kun je ermee?
3. Word je wel eens geraakt door een verhaal? Welke herinner je je het best?
4. Wat zijn de kenmerken van een goed verhaal, wat heeft zo'n verhaal nodig om goed te zijn?
5. Soms kun je lekker wegdromen bij het lezen van een boek. Je kunt vluchten uit de werkelijkheid, zagezegd. Zou dat bij het schrijven van een boek ook zo kunnen zijn?
6. De taak van een brandweerman
7. is branden blussen. Wat is de taak van een schrijver?